

Veertiendaagse van de Internationale Solidariteit 2024 - Stad Brussel

Vredesopbouw

De Veertiendaagse van de Internationale Solidariteit van de Stad Brussel staat in 2024 in het teken van vredesopbouw.

De huidige periode wordt gekenmerkt door het uitbreken van nieuwe gewapende conflicten vlak bij Europa en het voortduren van conflicten over de hele wereld, die weliswaar in intensiteit variëren maar niet eindigen. Deze conflicten veroorzaken verder burgerslachtoffers, ballingschap, extreme armoede en voedselonzeekerheid. Denk hierbij aan conflicten in Oekraïne, Palestina, Jemen, Syrië, Nigeria, Burkina Faso, Soedan, het oosten van de Democratische Republiek Congo en Somalië.

In het licht van de huidige gebeurtenissen was het belangrijk om een editie van de Veertiendaagse te wijden aan het thema vredesopbouw. Dit kan worden gedefinieerd als "*alle initiatieven van regeringen en maatschappelijke organisaties voor het aanpakken van de onderliggende oorzaken van geweld en het beschermen van burgers, zowel voor als tijdens en na gewelddadige conflicten*".¹ Dat maakt het tot een concept dat heel wat breder en veelomvattender is dan vredesonderhandelingen tussen gewapende partijen die strijden om politieke macht, grondgebied of hulpbronnen.

Dit proces van **vredesopbouw** wil samen met lokale gemeenschappen een solide basis creëren waarop ze een rechtvaardige en duurzame samenleving kunnen bouwen. Deze samenleving zal op de lange termijn veerkrachtig zijn dankzij een participatieve basis, rekening houdend met alle dimensies die nodig zijn om samen te leven: cultureel, spiritueel, economisch, politiek, sociaal en militair.²

Dit is ook in overeenstemming met de SDG 16³ "vrede, justitie, en sterke publieke diensten" en de verschillende doelen ervan, waaronder de volgende:

- **16.1 Alle vormen van geweld en de daaraan gekoppelde sterftcijfers wereldwijd aanzienlijk terugschroeven**
- **16.2 Een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen**
- **16.3 De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen**

Het bereiken van deze doelen vereist een systematische benadering van de conflictdynamiek. Dat geldt onder andere voor natuurlijke hulpbronnen, vaak onderwerp van conflicten, waarbij we nu ook een duurzaamheidsdimensie moeten integreren in het beheer en de verdeling ervan. Klimaatverandering is ook een extra verzwarende factor, met impact op de economie en sociale conflicten die op hun beurt kunnen uitgroeien tot gewapende conflicten.

¹ Chic Dambach - voorzitter en directeur van de Alliantie voor Vredesopbouw

² « La construction de la paix – défis et potentiels d'un concept émergent » - Commission Justice & Paix - 2011

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/peace-justice/>

Alles is nauw met elkaar verbonden en vredesopbouw moet deze dimensies integreren om effectief en duurzaam te zijn.

In Brussel zijn vele organisaties, met name maar niet alleen uit de diaspora, actief in het ondersteunen van burgers die in conflictgebieden leven. Naast humanitaire hulp, die weliswaar aan dringende en dwingende behoeften beantwoordt maar geen structurele oplossingen voor de lange termijn biedt, zal de Veertiendaagse van de Internationale Solidariteit een gelegenheid zijn om samen na te denken hoe tussen humanitaire hulp en ontwikkeling een overgang kan worden bewerkstelligd tussen een conflictgebied en een gebied van duurzame vrede, gebouwd op stevige en veerkrachtige fundamenten.

Vredesopbouw heeft niet alleen te maken met de aard van de regimes die staten besturen, maar macht die gebaseerd is op geweld kan op de lange termijn nooit standhouden⁴. Daarom is het net zo belangrijk om rekening te houden met de democratische verkiezingsprocessen, hun legitimiteit en de gelijkheid van burgers ten opzichte van de centrale macht van een staat, ongeacht de gebieden waar ze wonen. In grote staten zoals Nigeria en de DRC blijven conflicten voortduren in gebieden die ver verwijderd zijn van de centrale macht in de hoofdstad.

Er zijn 4 belangrijke complementaire benaderingen⁵ van vredesopbouw:

- **Geweldloze inzet bij conflicten:** diplomatie, humanitaire hulp, verdediging van mensenrechten en sociale rechtvaardigheid, het scheppen van de voorwaarden voor vredesonderhandelingen en dialoog.
- **Directe afname van geweld:** het onmiddellijke lijden van slachtoffers verminderen door militaire interventie, het voorbereiden en ondertekenen van vredesakkoorden, programma's voor vroegtijdige waarschuwing.
- **Vreedzame, verzoenende transformatie van verhoudingen:** De slachtoffers van geweld de kans geven om genoegdoening te krijgen en traumatische ervaringen met conflicten proberen te verwerken (herstelrecht en overgangsjustitie, werken rond herinneringen).
- **Capaciteitsversterking:** door te streven naar goed bestuur op het gebied van veiligheid en justitie, maar ook door sociale cohesie te bevorderen via burgerschapseducatie en armoedebestrijding.

Een aantal vragen blijft echter onbeantwoord. Is Europa's nieuwe benadering van conflictbeheersing op lange termijn, gebaseerd op de 'triple nexus' van humanitaire hulp, ontwikkeling en vrede, een oplossing die vruchten zal afwerpen?⁶ Hoewel deze aanpak de sectoren ontwikkeling en humanitaire hulp dichterbij elkaar brengt en gebaseerd is op het feit dat de behoeften van mensen niet plotseling van de ene naar de andere sector overgaan, maar dat deze twee benaderingen moeten worden uitgevoerd door actoren die

⁴ « Les dynamiques de l'Etat dans la construction de la paix » Claske Dijkema & Karine Gatelier - 2009

⁵ « Civilian Peacekeeping: Preventing violence and making space for democracy » Lisa Schirch - 2005

⁶ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/resilience-and-humanitarian-development-peace-nexus_fr

samenwerken en in doorlopende in plaats van gesegmenteerde interventies, hoe zit het met de vrede?

Er bestaat de vrees dat militaire actoren te veel betrokken raken bij humanitaire operaties en dat deze hun neutraliteit en onafhankelijkheid verliezen. Het is altijd essentieel geweest dat humanitaire actoren in de ogen van burgers die door een conflict worden getroffen, actoren zijn die onafhankelijk zijn van politieke machten.

Al deze recente ontwikkelingen hebben de huidige visie op vredesopbouw veranderd.

De Veertiendaagse van de Internationale Solidariteit is daarom een gelegenheid om na te denken over de volgende vragen:

- Hoe kunnen we nieuwe benaderingen vinden om vrede te creëren in conflicten die al jaren duren?
- Hoe kunnen we het maatschappelijk middenveld betrekken bij discussies om duurzame vrede te creëren?
- Hoe kunnen we anticiperen op conflicten en de vrede bewaren in een context van klimaatverandering en toenemende schaarste van hulpbronnen?
- Wat kunnen we van hieruit, in Brussel, doen om vrede te bevorderen?
- Hoe kunnen we vandaag vrede creëren, nadat we al tientallen jaren hebben gezien dat de aanpak van staten alleen weinig resultaat heeft opgeleverd?